

Kontrollprogram för sik – Erfarenheter 2015-2017

Magnus Karlsson, IVL Svenska Miljöinstitutet,
Informationsmöten Vättern och Väneren,
30-31 januari 2018

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska
havs- och fiskerifonden

Datainsamling

- Fungerar i stort sett bra
 - viss ryckighet och oförutsägbarhet i leveranser
 - viktigt att förvarna oss om att prover är på väg in så att paket ej ligger och tinar upp
 - viktigt att protokoll fylls i efter bästa förmåga
 - viktigt att plombera för spårbarhet
 - om prover skickas från ett fångst som skulle kunna ingå i ett försäljningsparti – måste det framgå – kräver särrapportering
 - även intressant att analysera lax, öring och röding
 - viss osäkerhet gällande finansiering men ambition att insamling med samma eller större omfattning skall fortgå 2018 och 2019.

Spårbarhet

Fiskarprotokoll - Dioxiner i fet fisk

ROLF & SAMUEL GUSTAVSSON HJO

Art	Sjö/havs-område	Plats/djup	Fångst datum	Plomb-nr	Fångstredskap /maskstorlek	Partiets totalvikt	Antal fiskar i partiet	Speciella kännetecken, övriga anmärkningar
SIG	VÄTTERN	HJO 9M	9/6	5115931	FÄLLA		3	
				32				
				33				
SIG	VÄTTERN	HJO 20M	19/9	5118734	URT		5	
				35				
				5115921				
				22				
				23				

Insamlade fiskar för provtagning, förutom strömming, fryses in styckvis, hela och ourtagna. Strömming fryses in partvis, ca 1kg hela ourtagna per parti. Fisken skall till IVL Svenska Miljöinstitutet, att. Tomas Viktor, Vallhallavägen 81, 114 27 Stockholm. Insjöfiskare kontaktar Mats Ingermarsson, SIC, tfn 070-5594028, e-post matsilund@ljungby.nu för koordinering av fiskeleveranser. Norrlandsfiskare kontaktar Magnus Karlsson IVL, tfn 0730-789705, e-post magnus.karlsson@ivl.se för dito.

ANKOM 17/10 2017
 FORTFAKANDE FRYSTA

Er beteckning	Sik 190						
Provtagare	Magnus Karlsson						
Provtagningsdatum	2017-11-06						
Labnummer	F10008314						
Parameter	Resultat	Osäkerhet (±)	Enhet	Metod	Utf	Sign	
fett	0.80		%	1	1	JECE	
2,3,7,8-tetraCDD	<0.18		pg/g	1	1	JECE	
1,2,3,7,8-pentaCDD	<0.15		pg/g	1	1	JECE	
1,2,3,4,7,8-hexaCDD	<0.35		pg/g	1	1	JECE	
1,2,3,6,7,8-hexaCDD	<0.35		pg/g	1	1	JECE	
1,2,3,7,8,9-hexaCDD	<0.35		pg/g	1	1	JECE	
1,2,3,4,6,7,8-heptaCDD	<1		pg/g	1	1	JECE	
oktakilordibensodioxin	<1.1		pg/g	1	1	JECE	
2,3,7,8-tetraCDF	1.70	0.510	pg/g	1	1	JECE	
1,2,3,7,8-pentaCDF	<0.77		pg/g	1	1	JECE	
2,3,4,7,8-pentaCDF	<0.77		pg/g	1	1	JECE	
1,2,3,4,7,8-hexaCDF	<0.23		pg/g	1	1	JECE	
1,2,3,6,7,8-hexaCDF	<0.23		pg/g	1	1	JECE	
1,2,3,7,8,9-hexaCDF	<0.23		pg/g	1	1	JECE	
2,3,4,6,7,8-hexaCDF	<0.23		pg/g	1	1	JECE	
1,2,3,4,6,7,8-heptaCDF	<0.66		pg/g	1	1	JECE	
1,2,3,4,7,8,9-heptaCDF	<0.66		pg/g	1	1	JECE	
oktakilordibensofuran	<0.94		pg/g	1	1	JECE	
sum WHO-PCDD/F-TEQ lowerbound	0.17		pg/g	1	1	JECE	
sum WHO-PCDD/F-TEQ upperbound	0.69		pg/g	1	1	JECE	
PCB 77	14.0	4.20	pg/g	1	1	JECE	
PCB 126	14.0	4.20	pg/g	1	1	JECE	
PCB 169	3.10	0.930	pg/g	1	1	JECE	
PCB 81	1.50	0.450	pg/g	1	1	JECE	
PCB 105	410	123	pg/g	1	1	JECE	
PCB 114	42.0	12.6	pg/g	1	1	JECE	
PCB 118	1500	450	pg/g	1	1	JECE	
PCB 123	33.0	9.90	pg/g	1	1	JECE	
PCB 156	410	123	pg/g	1	1	JECE	
PCB 157	69.0	20.7	pg/g	1	1	JECE	
PCB 167	320	96.0	pg/g	1	1	JECE	
PCB 189	69.0	20.7	pg/g	1	1	JECE	
sum WHO-PCB-TEQ lowerbound	1.6		pg/g	1	1	JECE	
sum WHO-PCB-TEQ upperbound	1.6		pg/g	1	1	JECE	
PCB 28	<0.06		ng/g	1	1	JECE	
PCB 52	<0.18		ng/g	1	1	JECE	
PCB 101	1.10	0.330	ng/g	1	1	JECE	
PCB 153	8.10	2.43	ng/g	1	1	JECE	
PCB 138	5.90	1.77	ng/g	1	1	JECE	
PCB 180	2.70	0.810	ng/g	1	1	JECE	

Vad säger resultaten hittills?

→ Halter i Vättern – långt under gränsvärden

- Lst beslut från 2015 om att ”alla som avser sälja sik behöver förvissa sig om att aktuellt parti klarar gränsvärdena” bör kunna omformuleras till:
 - De som fiskar med nät maskstorlek 43 mm eller mindre och sorterar bort enstaka större individer kan fritt saluföra fångster
 - Årligen genomförs inom ramen för samförvaltning av fisket kontrollerande analyser på yrkesmässigt fångad sik
 - Jmf med friskrivning av strömming vissa delar av Östersjön

→ Halter i Vänern – mkt varierande (60 % över gränsvärden)

- oklart vad som orsakar den stora variationen i fetthalter och halter av aktuella ämnen.
- tydlig koppling mellan fetthalt och dioxinhalt
- hittills inga andra tydliga geografiska, årstidsbundna eller morfologiska variationer som kan användas som stöd för bedömning
- de som vill sälja sik kommer sannolikt under lång tid behöva frysa in och kontrollera halter i varje parti

Vi måste bringa klarhet i varför

Fångstplats	Fångstdatum	Fetthalt (%)	Σ PCDD/F TEQ (pg/g vv)
Mellerud	maj-17	1.2	0.7
Mellerud	maj-17	2.3	1.6
Mellerud	maj-17	4.7	3.1
Mellerud	apr-17	6.6	6.3
Mellerud	apr-17	1.4	3.3
Mellerud	apr-17	5.3	12.0
Mellerud	apr-17	2.2	3.7
Mellerud	apr-17	2.1	5.9
Mellerud	apr-17	3.4	6.2
Mellerud	apr-17	10.2	8.6

Fångstplats	Fångstdatum	Fetthalt (%)	ΣPCDD/F TEQ (pg/g vv)
S. Kinnevik	maj-15	1.5	1.7
S. Kinnevik	maj-15	2.1	2.5
S. Kinnevik	okt-15	2.6	1.8
S. Kinnevik	maj-16	7.0	5.2
S. Kinnevik	maj-16	3.8	3.9
S. Kinnevik	maj-16	5.0	4.5
S. Kinnevik	maj-16	7.7	5.6
S. Kinnevik	maj-16	6.5	4.4
S. Kinnevik	maj-16	10.3	7.2
S. Kinnevik	maj-16	0.7	0.3
S. Kinnevik	maj-16	6.1	3.1
S. Kinnevik	maj-16	13.0	7.2

Är det ett lokalt bestånd i södra Dalbosjön eller en underart också som finns i övriga delar av sjön?

Fångstplats	Fångstdatum	Fetthalt (%)	Σ PCDD/F TEQ (pg/g vv)
Vänersborgsviken	apr-17	1.0	0.2
Vänersborgsviken	apr-17	1.2	0.7
Vänersborgsviken	apr-17	1.1	0.5
Vänersborgsviken	apr-17	0.7	0.3
Vänersnäs	maj-15	1.4	1.2
Vänersnäs	maj-16	2.3	1.3

Hur har idén om ett kontrollprogram mottagits

➔ Positiv respons från:

- Näringen
- Jordbruksverket
- Hav
- Länsstyrelser
- Kommuner

➔ Negativ respons från:

- Livsmedelsverket

- Har av "formella skäl" inte möjlighet att delta på informationsmöten där sakfrågan diskuteras
- Har inte möjlighet att "bistå i arbetet med att ta fram instruktioner för att tolka EUs regelverk
- Vill inte lämna ut primärdata från sina egna analyser
- Har i informella (men protokollförda) samtal med riksdagsledamot uttryckt att idén med ett kontrollprogram är att: "slänga pengar i sjön"
- Har dragit sig ut ett samarbete där yrkesmässigt fångad sik (till skillnad av Livsmedelsverket egna analyser som ofta baserats på provfisken från SLU) skulle analyseras parallellt av kontrollprogrammet och myndigheten med motivering att: "IVL står näringen för nära och kan förvanska provresultat".
- Anser att: "det är domstol som skall avgöra hur reglerna ska tolkas"
- **Slutsats: Vi kan inte räkna med något stöd från myndigheten framgent att söka en varaktig lösning på problemställningen.**

Domstolsärende Hjo

- SLV inspektion av Gustavssons fisk i Hjo – som avser sälja ett parti rökt sik på julmarknad
- Beslut om saluförbud då :
 - ”Fiskeriprodukterna kan antas vara otjänligt som människoföda”
 - ”Företaget har inte provtagit det partiet av sik som fiskats ifrån Vättern, med avsikt att saluföras, enligt gällande krav på provtagning eller alternativt gett bevis på att företagets egen provtagningsrutin ger motsvarande krav
 - att siken ska provtas som samlingsprov
 - att antalet delprov (fiskar) som ska tas ur ett parti beror på storleksförordningen av fiskar inom partiet.
 - Det sätt som företaget har provtagit siken gör att det inte är möjligt att koppla de enskilda fiskarna till vilket parti som är provtaget.”

- Fisk från Hjo är det mest undersökta beståndet av alla i Vättern. Av samtliga analyser 2015-2017 (27 st) har alla utom en visat på halter långt under gränsvärdet
- Förordningen har följts till punkt och pricka när det gäller urval av fiskar för analys
- I stället för ett samlingsprov med material från fem fiskar har fem individuella analyser på halter i respektive fisk utförts. Detta ger utifrån grundläggande statistisk teori ett säkrare svar.
- Alla SLVs argument går att på saklig grund bemöta. Beslutet är överklagat till Förvaltningsrätten
- Domstolsförhandling till våren?

Droppen urholkar stenen – fortsatt samla fisk till analys!

